

**R. P. Francisci Svarez Granatensis, E Societate Iesv
Doctoris Theologi, Et In Connimbricensi Academia
Sacrarum Litterarum primarii Professoris Opvs, De Virtute
Et Statu Religionis**

Qvo Quid Contineatur, Index proximus indicabit

De Obligationibus Religiosorum ex Regula, Prælatione & subiectione
regulari provenientibus, De varietate Religionum tam in genere, quàm in
specie, De Religione Societatis Iesv in particulari

Suárez, Francisco

Mogvntiæ, 1626

VIII. De medio iuuandi proximos, conuersando familiariter cum ipsis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93501](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93501)

constitutiones admovent. 7. p. cap. 4. §. 8. cum declaratione in lit. F. ubi dicitur spiritualia exercitia paucis esse plenè tradenda, à quibus non vulgaris fructus ad Deiglioriam sperari posset; exercitia autem primæ hebdomadæ, cum modo examinanda conscientia pluribus communicari posse, simpliciorum autem orandi modum etiam in ipsis exercitiis triplicem assignari pro rudioribus, quibus bona voluntas, & fides sufficit, ut ad illum idonei sint. Atque ita licet exercitia deferantur omnibus, non omnes sunt contemplatiui, neque ad fastigium orationis eleuandi existimantur; quia non omnia pro omnibus instituta sunt, sed cum debita partitione ac distributione, ut in ipsis etiam exercitiis in principio annotat. 18. sufficienter docetur.

XV. Vnde intelligitur hæc exercitia nec solis religiosi, nec solis laici, sed vtriusque posse esse utilia. De religiosis constat, quia officium meditandi ratione status eis conuenit: pro laicis verò facit interrogatio Basilij 312. in regulis breuioribus. *Nunquid visitantes nos laici ad orationem exhortandi sint?* Respondet, *Si sunt amici Dei, haud abs re est, cum ad eos Apostolus scripsit: Orate pro me, &c. ad Ephes. 6.* Itaque officium orandi omnibus commune est. Vnde licet vnus ex præcipuis finibus exercitiorum sit electio melioris status, non eo tendunt ut omnes eligant religiosum statum, tum quia licet status ille secundum se melior sit, aliquando non expedit respectu eligentis: vnusquisque autem debet eligere id, quod sibi melius est. Tum etiam quia non omnes habent huius uocationis gratiam, & tunc profunt ad eligendum, vel alium statum, vel certum viuendi modum suæ salutis magis accommodatum. Et ideo licet religiosus iam non debeat de statu deliberare, potest merito exereeri, ut in suo statu eligat optimum procedendi modum, vel si de illo iam antea satis deliberauit ac proposuit ut propositum renouet, & impedimenta denuo consideret, ut ea diligentius auferat. Ac denique, ut in actibus per se maximè consentaneis suo statui indies proficiat: seculares autem etiam in seculo permansuri sint, indigent etiam hoc auxilio, ut aduersus pericula, in quibus versantur, magis sint præparati, maioremque gratiam à Deo obtineant. Denique magnis etiam peccatoribus dandum est hoc remedium, non ut sul itò perfecti fiant, sed potius quia non modo perfici, verum etiam à priori statu mutari eis valde difficile est, ideoque his efficacissimis remedijs indigent. Merito ergo Societas, quæ ad omnes homines iuuandos instituta est, pro omnibus hoc remedium accommodauit.

CAPVT VIII.

Virum debeant religiosi Societatis cum proximis familiariter conuersari ad illos inuadendos.

I. Ratio propterea. R Actio difficultatis est, quia huiusmodi colloquia cum secularibus multum impediunt perfectionis profectum, quem religiosi maximè debent intendere. Assumptum experientia constat, & valde commendatur à Patribus institutoribus religionis, ut videre licet apud Basilium regul. 5. & 13 ex fusius disputatis, ubi inter alia dicit: *Nisi ab ea nos, quæ ex sanguinis necessitudine nobiscum intercedit, coniunctione omnino alienauerimus, & à familiari congressu secularium, ac mentis habitum in alium veluti mundum transmigrauerimus, nullo modo scopum animi attingemus.* Et in præfatione illarum regularum, & duobus sermonibus præcedentibus, & latius in constit. monast. cap. 7. Danda (in-

quit) omnino nobis opera est, ut non nisi magna adhibita diligentia circumspectioneque in congressu cum hominibus extraneis veniamus, &c. Et confirmatur, nam ex huiusmodi familiaritate cum secularibus plerumque sequitur, ut & eos visitare, & ab eis inuicem visitari plerumque necesse sit: Vtrunque autem est contra religiosorum clausuram, quam omnes Patres commendant. Tandè confirmatur, qui à hinc etià fit, ut nostri religiosi sæpè se implicent negotiis secularibus contra Pauli præceptum, *Nemo militans Deo implicat se negotiis secularibus.*

Dicendum nihilominus est primò, medium hoc familiariter conuersandi cum proximis ex suo genere non esse alienum ab statu perfectionis, & iuxta proprium Societatis institutum esse illi maximè conueniens. Vtramque partem certam existimo. Prior constat exemplo Christi Domini, qui vitam ita instituit, ut cum hominibus conuersaretur, & cum eis manducaret, & biberet, ut ex Euangelio constat, cum tamen non solum perfectionem seruauerit, sed etiam perfectissimum vitæ statum coluerit, ut latius in 2. tom. 3. p. disp. 28. sect. 1. & 2. diximus. Idem ostendit exemplum Apostolorum, quos statum religiosum & perfectionis habuisse supra ostendimus tom. præced. & supra lib. 1. c. 5. n. 6. & tamen constat, inter homines familiariter conuersatos fuisse, & omnibus omnia factos, ut omnes lucrificarent. Vnde Concilium Mogunt. sub Leone III. c. 14. cum dixisset, *Ministri altaris Domini, vel Monachi à negotiis secularibus omnino abstineant,* subdit, *non tamen usum negotiorum est contradiendum propter necessitates diuersas, quia legimus sanctos Apostolos negotiasse.* Sic ergo nos in negotiatione Apostolorum circa animarum salutem, rectè colligimus non esse contra religiosum statum eo hinc cum proximis conuersari ex vi instituti.

Confirmatur, quia antiqui Monachi etiam si solitariam vitam proficerentur, quando proximis expediebat solitudinem deferre, ut inter proximios versarentur. ita legitur in vita D. Antonij apud Athanasium, & Surium, & Sozomenum lib. 1. histor. c. 13. ubi dicit Antonium hominum gratia solitum fuisse ciuitates ingredi. Multi etiam (inquit) grauiter apud eum conuersi conuerunt illum legationem pro se ad magistratus, & primarios viros obire. Et Theod. lib. 4. histor. cap. 24. & 25. Relicta solitudine totam illam circuebat ciuitatem, id est, Alexandriam, quo omnes doceret, quod de multis alijs ibi, & cap. 16. refert. Idem habet Cassiodorus lib. 8. Tripartitæ cap. 4. & 5. Et Basilij in regulis breuioribus in 311. quærit, an conueniat monachos ire ad visitandum alios, respondet: *omnino visitandi officium vnum est ex iis, quæ grata sunt Deo, verumtamen qui eo fungitur, is, & ad intelligendum esse sagax debet, & ad respondendum prudens, & illud facere, quod dictum est, sit sermo vester semper in gratia sale conditus, & sciatis quomodo oporteat vos vnicuique respondere, ad Coloss. 4. & regula 312. & 313. docet quomodo excipienda sint visitationes secularium ad religiosos venientium. Signum est ergo etiam solitarios monachos non omnino hanc conuersationem repudiassent.*

Ratio autem est quam tangit D. Thom. 2. 2. q. 187. art. 2. ubi inquit, an liceat religiosi secularia negotia tractare, & respondet ob necessitatem proximorum id licere, quia tunc potest dici negotiatio secularis, sed actio religiosa, iuxta illud Iacob. 1. *Religio munda, & immaculata apud Deum & Patrem hæc est, visitare pupillos, & viduas in tribulatione eorum.* Si ergo hoc verum est de negotiatione materialiter (ut sic dicam) seculari, quando habet rationem operis misericordie corporalis, multo magis verum erit de exteriori, & humana conuersatione per mutua colloquia, & visitationes si sanctè & religiose fiant propter bonum spirituale proximæ. Atque ita

Kkk 4 hoc

II. *Ratio bipartita.*

Probatur prior pars.

III.

IV.

hoc ipsum confirmat decretum Melchias Papæ cum synodo Romana, quod habetur cap. 1. d. 88. De creuit sancta synodus nullum deinceps clericum, aut possessiones conducere, aut negotijs secularibus se miscere, nisi propter curam pupillorum, orphanorum, & viduarum. Sic etiam induci potest, quod ex citato Concilio Moguntino paulo ante adduximus, ubi etiam assertur, quod in regula S. Benedicti præcipitur providere, per quorum manus negotium monasterij transeat. Simile habetur in Concilio Chalcedonenf. cap. 3. & in ca. 2. d. 86.

V. Ex his facile probatur altera pars assertionis, in qua supponitur id quod supra li. 1. c. 2. late tractatum est, finem Societatis esse non solum propriam, sed etiam proximorum salutem maxime incumbere, ita ut hic finis non separetur à primario, & adequato fine huius religionis. Ad hunc autem finem valde accommodatum, & moraliter necessarium medium esse cum proximis familiariter tractare, & conuersari per se evidens est, & experientia id docet. Ratio autem est, quia in primis ad perfecte tractandum cōfessoris munus, necessarium sæpe est cum penitentibus, etiam extra confessionem, familiariter agere, vel propter maiorem eorum instructionem, aut spirituales consolationem, vel ad conseruandos illos in vfu frequenter confitendi, & in bonis operibus, quæ ex illo nascuntur. Deinde, quia generales sermones, seu conciones, licet pro cōmunitate necessaræ sint, nisi calore familiaris conuersationis sanctæ foueantur, & quasi digerantur, facile obliuioni traduntur, præterquam quod necessarium sæpe est illa generalitate descendere ad modum, & mensuram, ac particulares circumstantias vnicuique accommodatas, quod maximè fieri debet in colloquijs priuatis. Denique quia seculares homines plerumque animales sunt potius quàm spirituales, necesse est aliquantulum eis descendere, & honesta conuersatione familiari eos lucrari, & attrahere, ut ad sermones spirituales paulatim inclinentur. Quauis enim interdum sermones indifferentes miscantur, si hac intentione accipiantur, vel potius tolerentur, non erunt otiosi, sed viles, ac religiosi. His ergo rationibus Societas hoc medio tanquam sibi conuenienti utitur ad proximorum salutem.

VI. Quod his verbis monuit B. P. N. Ignatius 7. p. Cōf. c. 4. §. 8. Curabunt etiam priuatim proximum prius colloqui ad meliora promouere, tum consilio, & exhortatione ad bona opera, vbi cum operarijs generaliter loquitur. Ad scholares verò in particulari sic loquitur 4. p. Cōf. cap. 4. in fine his verbis, Horum colloquia cum scholasticis exterius sint solum de rebus ad literas, vel profectum spiritus pertinentibus, prout ad maiorem Dei gloriam omnibus vtilius fore iudicauerint. Quin potius etiam de coadiutoribus temporalibus, cum in examine cap. 6. §. 3. dixisset eos præcipue in corporalibus ministerijs debere occupari, subdit §. 4. Et nihilominus eniti debent in colloquijs spiritualibus ad maiorem vtilitatem spirituales proximorum aliquid conferre, & quod nouerint docere, & ad bene agendum quoscunque poterint, quandoquidem Deus vnicuique proximi sui curam dedidit, excitare.

VII. Secundò dicendum est, ut hoc medium, tam religioni in genere, quàm nostræ Societati, sit accommodatum, duo obseruanda esse. Vnum est, ut recta intentione, id est, propter solam necessitatem, vel piam vtilitatem assumatur. Aliud est, ut magna moderatione & circumspectione fiat. Vtrumque facile suaderi potest, quia in omni honesta actione, hæc duo cum proportionem applicata sunt necessaria ad rectitudinem eius, peculiari autem ratione hic obseruantur, quia actio non solum de se est indifferens, sed etiam nocumentum facile asserre potest, nisi magna diligentia circa illa duo obseruanda adhibeatur. Vnde hanc etiam assertionem probant rationes

dubitandi in principio posite. Tandem singula partes ita declarantur, quia in omnibus Patribus, & iuribus citatis, sub hac tantum conditione permittitur religiosis quodcumque negotium seculari, vel intentione fiat opus charitatis, vel misericordie, quia aliàs si seculare maneat, per se non licet; at verò amicitia, vel conuersatio cum secularibus per se spectata pertinet ad secularia negotia, nisi ex fine ad altiorem ordinem subleuetur, ergo hæc conditio in primis necessaria est. Vnde D. Basilus dicta regula 311. ex brevioribus post verba supra citata subdit, illud autem quempiam visitare, vel conseruare, vel amicitie causa alienum est à nostra professione. Vbi duo motiua posuit, quæ inter merè humana videri poterant honestissima, & nihilominus aliud altius postulat, ut talis actus religioso statui sit consentaneus. Idemque sentit D. Thom. dicto artic. 2. ubi intentionem charitatis, vel religionis postulat.

Vbi aduerto non esse idem, adionem esse honestam, vel non malam moraliter, & esse per se conuenientem, ac decentem statui religioso. Ad primum enim sufficere potest in præfata actione motiuium cognationis, vel amicitie humane recta ratione naturali regulatum. Ad secundum autem altius motiuium necessarium est, quia status religionis ordinatus est ad perfectionem charitatis Dei principaliter, & proximi secundariò, ideoque actiones illi statui consentaneæ esse debent, aut ex vi sui obiecti tendentes in huiusmodi finem, aut ex intentione operantis ad illum eleuata. Et propterea Basilus non dixit esse malum visitare cognatos, vel amicos hoc solo titulo, sed dixit esse alienum à religioso statu. In quo etiam considerandum est plus requiri in opere, quatenus à religione ex vi sui instituti postulat, quàm ut fieri possit à singulis religiosis priuata intentione; nam religio non debet postulare opus nisi prout ordinatum ad finem perfectionis, maximè quando ipsum opus de se spectatum potius potest remittere, vel impedire feruorem charitatis, quàm ad illum iuuare: priuatus autem religiosus interdum poterit tale opus efficere, ex inferiori, & humano motiuo, in quo non necessario peccabit, quamuis imperfecte iuxta suum statum operetur. In præfata ergo familiaris conuersatio cum secularibus, etiam amicis, & consanguineis, per se spectata non iuuat ad spirituales perfectionem, & ideo ex vi instituti non postulat, nisi ut ordinata ad proprium finem Societatis. Si qui autem particulares religiosi alio fine in huiusmodi colloquijs, aut visitationibus infirmorum conuersantur, imperfecte agunt, & constitutiones suas integre non obseruant.

Nam 6. p. Cōf. cap. 2. §. 9. inter alia dicitur, Primarios viros inuiscere nostris non consuecant, nisi sancto studio piorum operum ducerentur, vel quando minima beneuolentiam Domino tam essent coniuncti, ut huiusmodi officium aliquoties eis debet videretur. Quod si hoc de primarijs viris dicitur, multo magis cum ceteris omnibus seruandum est. Nam de consanguineis statim à principio in examine cap. 4. §. 7. admonetur religiosus Societatis, ut omnem carnis affectionem etiam sanguine inunctos exuat, ac illum in spirituales conuertat, eosque diligat, eo solum amore, quem ordinata charitas exigit. Et in §. 6. sic dicitur. Cum communicatio, quæ cum amicis, & sanguine inunctis verbo, aut scripto fit, potius ad quietis perturbationem, quàm ad eorum, qui spiritus vacant profectum, præsertim in iniurijs, facere solet, interregunt, num contenti sint cum huiusmodi non communicari, nec literas accipere, vel scribere, nisi aliqua occasione superiori aliter videretur. Denique 7. p. Cōf. cap. 4. §. 8. solum pia colloquia cum proximis commendantur, quibus possint ad meliora promoueri; quin etiam domesticum à domestico separandum, si alter ex alterius

rius consortio à profectu spirituali retardaretur, vt in p. c. i. & lit. A. expresse cauetur.

X.
Probat
membru
p. c. i. &
lit. A. &
lit. B. &
lit. C. &
lit. D. &
lit. E. &
lit. F. &
lit. G. &
lit. H. &
lit. I. &
lit. K. &
lit. L. &
lit. M. &
lit. N. &
lit. O. &
lit. P. &
lit. Q. &
lit. R. &
lit. S. &
lit. T. &
lit. U. &
lit. V. &
lit. W. &
lit. X. &
lit. Y. &
lit. Z.

Ex his facile demonstratur altera pars de moderatione in huiusmodi familiaritate proximorum adhibenda, sub qua comprehendimus colloquia, visitationes mutuas, & quamcumque aliam negotiatonem, vel curam exteriorem, vel temporalem propter proximis suscepiam. Nam quia hoc totum non propter se admittitur, sed propter aliud, vt diximus, non sine mensura accipiendum est, sed quantum finis declaratus postulat, & quidquid vltra additur non est consentaneum religioso statui, quantumuis ad proximorum salutem sit ordinatum: vnde in cap. 6. industriarum P. Claudius Aquau. superiores instruit de moderandis subditis nimum agentibus cum externis. & in capite 15. peculiariter cauet ne nostri in magnam familiaritatem specie lucrandi eos Deo, & Societati conciliandi sese inuolunt. Duo autem in prædicto fine spectanda sunt; vnum est ad Deum pertinet, seu (quod idem est) ad proprium profectum in dilectione eius. Aliud est pertinet ad bonum proximorum. Moderatio ergo in huiusmodi actione duo requirit, vnum est ne cum detrimento propriæ perfectionis, & diuinæ dilectionis religiosus cum secularibus conuersetur, aliud est, vt cum fructu spirituali proximorum id faciat. Ratio prioris partis est, quia ordine charitatis præferendus est Deus proximo, & proprius profectus spiritualis alieno, vt disputat. 9. de charit. dixi, de quo rectè Bernardus epistola 8. Rectus ordo requiritur, vt prius propriam, deinde alienam curare iudeas conscientiam. Primus quippe pietatis gradus, de quo scriptum est. Misere anima tue placens Deo. Ex hoc autem ad miserandam proximum rectam tramite charitatis ordinata procedit, quippe quem ad sui quisque mensuram amare præcipitur. Vide illum epistola 42. circa medium. & lib. 2. de consideratione cap. 3. ser. 18. in Cant. ab illis verbis, Rursus quod tuum est spargis & perdis. Et optimè Augustin. epist. 81. Ratio alterius partis est, quia nisi medium sit utile ad finem, otiosum est: ergo in presenti si non spectetur fructus proximorum, otiosa est omnis cum illo confabulatio, quæ ad aliud religionis negotium necessaria non sit, de illa enim nunc non agimus.

Deo requi
sit ad mo
deratione
conuersand
vbi proximi

Ad priorem partem huius moderationis pertinet in primis, vt hæc conuersatio cum proximis nimia non sit, quia hæc non potest non impedire proprium spirituale profectum; erit autem nimia iuxta doctrinam D. Thom. dicto articulo 2. Primo si præter obedientiam prælati fiat, secundo si impediat spiritualia exercitia, & opera diuini cultus, quæ religiosus iuxta regulam suam implere tenetur; tertio denique si religiosum animum ita occupent ac distrahant, vt quodammodo seculari reddant. Et quidem quoad duo priora, regula moderationis facilis est, quia regula certos habet limites, & voluntas superioris potest etiam esse sufficienter nota. In tertio verò est maior difficultas, quia medium non est idem in omnibus, sed vniuersiusque conditioni, & naturæ accommodari necesse est. Qui autem in duobus primis fidelis fuerit religioni, & rectam erga Deum intentionem seruauerit, sperare potest diuinum auxilium, vt in tertio non deficiat, sed medium obseruet. Optimum autem consilium, & in Societate maximè necessarium est propriam in hoc fragilitatem & conditionem, quoad fieri possit, superiori notam facere, ne fortasse quempiam applicet ad negotia, quibus implicetur, vel oneret illum tot actionibus erga proximos vt sine proprio spirituali dispendio eos sustinere non possit.

XII. Deinde pertinet ad eandem moderationem, vt

actio quæ propter proximum assumitur, sit decens, ac conueniens statui religioso, vt notauit Caietan. circa dictum art. 2. D. Thom. quia bonum religionis præferendum est particulari, & hac ratione non debet religiosus mercaturam agere, aut similibus negotiationibus implicari, vt proximo subueniat, etiam si inde spirituale fructum speret. Dices, interdum in historiis legi sanctos viros quidpiam simile egisse, vt proximis in spiritualibus subuenirent. Sic Theodoretus in historia sanctorum Patrum cap. 17. de Abrahamo monacho, & postea Episcopo, quem admirabilem vocat, refert, cum didicisset virum quendam teneri magna impietatis caligine, mercatoris personam induisse vt illum posset ad pietatem conuolare. Respondetur aliud esse mercaturam exercere propter lucrum temporale, quo subueniatur proximis, quod negamus esse faciendum; aliud verò habitum mercatoris sumere, vel officium fingere, vt aditus ad prædicandam fidem, vel aliud simile pietatis opus inueniatur; quod fecit ille sanctus, & non minori admiratione B. Franciscus Xauier, qui non mercatorem tantum, sed famulum mercatorum infidelium cum magno labore, & dimissione, se exhibuit, vt introitum ad Sinas inuenire posset. Et eodem modo licitum est inter hæreticos habitu militari, vel alio seculari incedere, vel se negotiatorem simulare, propter eundem finem conuersandi cum catholicis occultis, fidemque inter eos conseruandi, vel augendi, quod nostri alicubi faciunt, quia ibi nec mendacium interuenit, sed occultatio, neque aliquid minus decens religiosum statum, cum constet, quo fine, & qua necessitate id fiat. Sic Bernard. epistol. 42. aliquanto ante medium, inter alia ad hoc institutum de eo qui proximum vult lucrificare, scribit, Fiat etiam (si ita oporteat) cum iudeis iudeus, nihil formidet cum bona conscientia exemplo Hieremie, & Ezechielis cum transgressoribus captiui, & cum sancto Iob frater fieri draconum, & socius struthionum, cum Moysè quoque (quod grauius est) delicti de libro Dei, & cum Paulo anathema esse à Christo pro fratribus, &c. Item obici potest quod olim religiosi artis opera faciebant, vt illis venditis, ex pretio proximis subuenirent. Sed illa non potest dici negotiatio secularis, nam licet emere ad vendendum, indeque lucrandum, sit negotiatio secularis prohibita religioso, de qua intelligendus est Caiet. supra: tamen laborare propriis manibus non est negotiatio secularis specifice, (vt sic dicam) sed communis, sicut latè in superioribus diximus, vel sicut Gregorius statim citandus de piscatura dixit. Et similiter vendere res proprias ad subueniendum sibi, vel proximo, non est propriè negotiatio, sed res indifferens & communis. Vnde vtrumque coniungere (quod faciebant religiosi antiqui) non est negotiationem exercere.

Quod si quæras, quando actio talis censenda sit, vt non deceat religiosum etiam propter bonum proximi. Respondetur duo esse principia, quibus discerni possit. Primum si sit prohibita vel ex se, seu iure diuino, quia per se est mala, vel iure communi, quia scilicet prohibita est clericis, quibus in hoc pares sunt religiosi, vt D. Thom. dicto articulo 2. dixit, vel si proprio, & speciali iure religionis prohibeatur, quia religiosus tenetur regulam suam seruare: non loquimur enim de casibus extremæ necessitatis, sed de ordinario iure. Aliud principium est, si opus de se tale est, vt vix possit sine periculo peccati fieri, vt dixit Gregor. homil. 24. in Evangelia. Idemque cum proportione est, si opus nimum occupet animum cura, & sollicitudine rerum temporalium. Quia verò in hoc potest esse magna latitudo, ideo seclusa lege, vel obedientia Prælati,

non

Cauenda est
nam inde
occupatio est
proximi.

Vide Laurent
li. 10. c. 16.

XIII.

Quibus re
gula d. gno
discerni possit.
quia per se est mala, vel iure communi, quia scilicet prohibita est clericis, quibus in hoc pares sunt religiosi, vt D. Thom. dicto articulo 2. dixit, vel si proprio, & speciali iure religionis prohibeatur, quia religiosus tenetur regulam suam seruare: non loquimur enim de casibus extremæ necessitatis, sed de ordinario iure. Aliud principium est, si opus de se tale est, vt vix possit sine periculo peccati fieri, vt dixit Gregor. homil. 24. in Evangelia. Idemque cum proportione est, si opus nimum occupet animum cura, & sollicitudine rerum temporalium. Quia verò in hoc potest esse magna latitudo, ideo seclusa lege, vel obedientia Prælati,

non potest certa regula præscribi, sed prudenti arbitrio utendum est. & multo obseruanda est consuetudo Obseruantium, & timoratorum religiosorum, & communis sensus rectè sentientium, & iudicantium tale opus esse, vel non esse alienum à statu religioso.

XIV. Atque hæc omnia ferè præscripta sunt religiosi Societatis in suis constitutionibus. Nam 7. p. cap. 4. ferè omnia præscribuntur. & in quarta instructione P. Claudij pro confessoribus numer. 3. repetuntur; quibus nostri proximis iuuare debent: quæ omnia sunt pietatis opera, & ab omni negotiatione seculari aliena. Sexta verò parte cap. 3. §. 7. expressius id prohibetur his verbis, *Ut plinius possit Societatis rebus spiritualibus iuxta suum institutum vacare, quoad eius fieri potest à negotiis secularibus abstineat, qualia sunt testamentariorum vel executorum, vel procuratorum rerum civilium, aut id genus officia, nec ea viliis precibus adducti obsequia suscipiant, vel in illis se occupare sinant.* Et 9. p. cap. 6. §. 4. ubi dicta constitutio refertur, additur eos, qui de Societate sunt, implicari non debere his negotiis secularibus, licet pia aliqui essent; in his tamen admitti potest aliquando dispensatio ex grauissimis causis, quæ soli Generali, vel alteri ex speciali commissione eius ibidem referuatur. Et sic etiam dicitur in regula 41. ex communibus. *ut negotium etiam pium, sine facultate superioris nec suscipiatur, nec promittatur: secularia autem negotia omnino vitentur.* Denique circa hanc moderationem maxime obseruandum est quod in 6. p. Constit. cap. 3. in fine dicitur. *Instituti nostri est, sine cuiusquam offensione quantum fieri potest, omnium in Domino inferuire commodis.*

XV. Præterea ad moderationem circa hoc ministerium in Societate necessarium pertinet, ut maior cura adhibeatur in eo circa feminas exercendo cum pluribus circumstantiis. Et primò quidem ob hanc causam præter illam potissimam quam lib. II. cap. 3. ad finem attulimus, voluit D. Ignatius ut Societas monialium curam non susceperet, 6. p. Constit. cap. 3. §. 5. vbi generaliter prohibet, ne nostri curam animarum suscipiant, *Neque nem (ait) mulierum religiosarum, vel aliarum quarumcunque, ut ordinariè illarum confessiones audiant, vel ipsas regant, quamvis nihil repugnet semel vnus monasterij confessiones ob speciales causas audire.* Ratio autem huius institutionis magna ex parte esse potuit, ad vitandam frequentem occasionem loquendi cum feminis, & familiaritatem aliquam contrahendi, quæ occasio multo maior est cum feminis subiectis, quam cum reliquis, propter quod omnes canones, & regulæ religiosorum aduertunt, ut earum gubernatio eum summa vigilantia, & cautione, suscipiatur, ut in superioribus tract. 8. tractando de monialibus, & clausura earum aduertit. Nihilominus tamen ratio, quam adducit B. Ignatius in dicta constitut. sumitur ex prædicta moderatione Societati necessaria in suscipiendis quibuscunque negotiis seu curis exterioribus, quæ præcipuè eius finem possunt impedire. Dices, finis Societatis est omnes proximis in spiritualibus iuuare. Hæc autem cura monialium ad eundem finem ordinatur: cur ergo censetur impedire finem Societatis? Respondetur etiam, quælibet cura animarum ordinatur ad spiritualem salutem earum, & nihilominus non est accommodata fini, & instituto Societatis; non ergo omnes actiones, vel sollicitudines, quæ ordinantur ad auxilium etiam spirituale proximorum, Societati congruunt, tum propter multitudinem earum (non enim posset omnibus satisfacere) tum etiam, quia nonnullæ afferunt secum obligationes, & vincula repugnantia intentioni Societatis, & huiusmodi præcipuè est cura animarum, quæ nimium impediret plures operarios Societatis,

quos oporteret esse ex fidelioribus, & aptioribus ad discurrendum per totum mundum, ad quem finem ex vi instituti ordinantur. Præterea autem id non posset, si monialium curæ essent alligati.

Accedit etiam optima ratio, quia monasteria monialium regi debet per illos religiosos, sub quorum regula viuunt, & quorum institutum suo modo obseruant; non enim Moniales S. Clare commodè prædicatoribus subiicerentur, aut e contra, & sic de aliis: institutum autem Societatis ita est proprium virorum, ut non possit feminis accommodari, quia non ordinatur solum ad contemplandum, nec præcipuè ac per se primò ad vitæ austeritatem, neque ad psallendum, neque ad labores manuum, nec denique ad alios fines, qui viri, & feminis possint esse communes, sed ad spiritualia ministeria, quæ à feminis fieri non debent, nec possunt, ad quem finem habet regulam, & viuendi modum accommodatum. Ac propterea non possunt commodè institui monasteria foeminarum, quæ sub regula Societatis viuunt, sed necesse est ut habeant modum viuendi valde diuersum: merito ergo abstinet Societas à gubernatione, & cura monialium.

Imò si quis rectè consideret verbatim constitutionis, non tantum religiosarum, sed quarumcunque foeminarum cura nobis interdicta est, sicut etiam in 7. Congreg. decreto 56. tandem ita libellum est, quod alicui videri potest contra praxim Societatis; nam sacerdotes eius frequenter habent curam secularium foeminarum, vel nuptiarum, vel virginum, aut viduarum, quarum confessiones ordinariè audiunt, easque in spiritualibus regunt, & sepe etiam quasi consequenter, etiam in exterioribus, & familiaribus rebus, quatenus cum puritate conscientie connexionem aliquam ordinariè habent. Respondetur in primis constitutionem illam propriè intelligi de cura, quæ suscipitur quasi ex officio vel obligatione vtriusque, aut alterius partis. Sic enim non potest religiosus Societatis iuxta suum institutum constitui tanquam proprius sacerdos quarumcunque foeminarum, etiam si religiose non sint, sed alium viuendi modum habeant, ita ut ex officio, & suo modo ex iustitia teneatur Societas ministrare illis sacramenta, aut alia diuina. Dicit autem, *vtriusque, aut alterius partis*, quia non solum non potest hoc modo obligari Societas, verum etiam nec possunt religiosi eius acceptare obligationem, qua per obedientie votum possunt seculares foeminae interdum obligari, ita explicatur in regul. 19. sacerdotum. *Particularem personarum (dicitur ibi) præsertim foeminarum, curam nemo suscipiat (nimirum vltra id quod necessario postulat ordinarium confessoris munus) & quamvis confessorius pro suo munere in vita spirituali pauperem instituat, nullum tamen obedientiam admittat.* Quæ regula si rectè inspicitur non solum de feminis, sed etiam de viris loquitur, quous principaliter propter feminas prohibitio posita sit, propter maius periculum quod in huiusmodi vinculis, & obligationibus inter viros, & feminas esse potest, & inter regulas Minorum aliquid simile inuenitur in speculo Minorum 3. p. fol. 115. in quibusdam regulis Guilielmi Farinarii Ministri Generalis cap. 6. vbi prohibet inducere feminas ad huiusmodi votum emittendum, vel etiam requirere ab eis, vel admittere votum continentiae; nobis autem non solum inducere, sed etiam acceptare obedientie votum tam à viris, quam à feminis prohibitum est.

Præterea pertinet ad hæc moderationem respectu foeminarum, quia non omnibus permittendum est, earum confessiones audire, & consequenter neque ordinariè cum eis colloqui, sed illis qui fuerint eas in hoc

maturore ætatis, ut dicitur in officio Prouincialis c. 12. Quibus etiam confessoribus commendatur, ut ab eis breuiter se expediant, neque extra confessionem colloquia misceant, nisi de re aut grauiissima, aut multum necessaria, & quod seuerè potius quam blandè cum eis tractent in regulis 16. & 17. sacerdotum. Denique in ordinationibus toti Societati communibus c. 1. n. 9. mandat Prouinciali ut inquirat de foeminarum visitationibus: & latius in instructione pro confessoribus. Quæ omnia per se sunt rationi consentanea, & in antiquis decretis insinuata, quæ suprà tract. 8. agendo de monialibus adduximus. Fertur etiam sententiam hanc, seu consilium Augustini fuisse, Sermo breuis, asper, & rigidus, cum foeminis est habendus. Refert Carthusianus in Opusculo de curatorum vita, art. 65. in to. 1. quod tamen neque in vita, neque in scriptis ipsius Augustini inuenio, præter id quod de non admittendis intra domum, vel ad solitarium sermonem foeminis, refert Possidonius in vita eius c. 26. Denique etiam quoad locum circumspèctio magna iubetur, & obseruatur, quia ordinariè huiusmodi ministerium fieri debet in Ecclesia, & in aliqua parte eius clara & aperta, ubi ab aliis uideri possint, & ipsi inter se non se respiciant, quoad fieri possit. Quod etiam Minoribus præcepit Benedictus XII. in suis constitutionibus c. 25. & Ioannes de Capistr. in suis, c. 11. de quibus uideri etiam potest Conc. Mediolan. sub Borromæo p. 2. tit. de sacram. pen. & p. 3. tit. de Concionatoribus, & confessoribus Monialium. Si autem confessio foemine in priuata domo necessitatis causa faciendâ sit, vel quolibet alio titulo, cum ea sit alloquendum, debet confessorius uel sacerdos Societatis habere socium semper ita præsentem, ut possit esse testis omnium, quæ fiunt, licet non audiat, quæ dicunt ex regula 18. sacerdotum, quia uerò interdum locus id non permittit, additur ibi, *Quantum loci dispositio patitur*, quod si non pateretur, curet omnino sacerdos, ne ostium sit clausum, nec locus obscurus.

CAPVT IX.

Virum peculiarem curam adhibere debeat Societas in adiuuandis proximis in periculo mortis.

I. Cum ministeria, quæ hactenus tractauimus, generatim omnibus proximis exhiberi debeant, eisque maximè, qui magis indigent, constat illa omnia exercenda cum morientibus esse quantum in nobis fuerit, quia ille est articulus maximæ necessitatis propter multa impedimenta, & pericula, quæ tunc occurrunt, quæ optimè recensent Innocentius III. lib. 2. de contemptu mundi cap. 42. Bernard. lib. de interiori domo cap. 43. & in meditationibus c. 2. & Hugo de S. Victore lib. 2. de anima cap. 2. & nomine Augustini serm. 48. ad fratres in Eremito. Summa omnium est, quia tunc corpus maximè impedit animam, quia illi capitur tota intentio mentis, ubi est vis doloris; & quia tunc demon uolentius tentat, & calcaneo insidiatur, quia tunc exitum uitæ, & consequenter finem uitæ, instare conspiciat, ut in simili dixit Conc. Trid. sess. 14. in doctrina de Extrema unctione in procemio c. 2. inde colligens magnam utilitatem sacramenti Extremæ unctionis. Ob similem ergo causam præter eam sollicitudinem generalem quam de salute omnium proximorum Societas assumpsit, specialiter ei commendatur ægrotantium, seu morientium auxilium, non tam corporale, quàm spirituale, licet in corporali etiam prætermittere non debeat conuenientia charitatis officii, iuxta regulam datam 7. p. Const. c. 4. §. 9. & iuxta ea, quæ in principio huius materie li. 1. c. 6. n. 2. diximus de operibus

miseri cordiæ corporalis, quod uerò attinet ad spirituale, in 4. p. Const. c. 8. §. 7. sic dicitur, ut in superius dictis proximis ad bene uiuendum inuuantur, ita curandum est, ut ea, quæ ad bene moriendum illis conferunt, percipiantur, quique modus in eo tempore, in quo tantum est momenti ad finem ultimum æternæ salutis consequendum, uel ab eo excidendum, teneri debeat, intelligatur. Et in regula 40. Præpositi, procurer (dicitur) diligenter ne desint, qui extra domum, ægrotorum confessiones audire, & morientibus opem ferre possint. Est ergo hoc unum ex ministeriis maximè propriis Societatis, ad quod ex proprio instituto peculiariter tenetur, ea nimirum obligatione, quæ ad cætera opera sui. instituti obligatur.

Quod autem hoc opus sit consentaneum religioso statui, sufficienter probatur, quia est maximè consentaneum charitati, & nihil aliud continet repugnans prædicto statui, si in eo debitus modus seruetur. Et confirmatur, nam sacra Concilia maximè commendant parochis hoc ministerium, ut uidere licet in Concilio Nannetensi cap. 4. quod hoc loco ad litteram inferam, quia egregiè describit modum in hoc munere seruandum. Cum Sacerdos (inquit) audierit aliquem infirmari in sua plebe, quam citius ad eum pergat, & ingressus cubiculum aquam benedictam super eum, & per omne cubiculum aspergat cum antiphona: Asperges me Domine, & oratione, & c. Et infra, post hæc omnes iubeat extra cubiculum secedere, & appropinquans lecto, quo infirmus decumbit, eum leniter, blandèque alloquatur, ut omnem spem suam in Deo ponat, flagellum Dei patienter toleret, ut hoc ad purgationem, & castigationem suam prouenire credat, ut peccata sua confiteatur, ut emendationem promittat si Dominus uitam concesserit, penitentiam pro peccatis commissis spondeat, ut substantiam suam, dum adhuc sensus & ratio vigent disponat, re peccata sua elemosinis redimat, ut his, qui in se peccauerunt, indulgeat, ut rectam fidem & credulitatem teneat, ut de Dei misericordia nunquam desperet, cum his, & huiusmodi alloquutionibus fuerit mens infirmi releuata, data benedictione recedat. Sacerdos, non post multum reuersurus, desque locum, ut ægrotus de peccatis suis possit cogitare. Concilium etiam Colonienſe celebratum anno 536. part. 7. cap. 50. monet parochos, ut post Extremam unctionem curam habeant præparandi infirmum ad mortem. Idem Synodus Augustienſis ca. 20. Imò olim Episcopi, dum eis vacabat, hoc munus per se exercebant, præsertim si ab infirmis vocarentur. Quod de Augustino refert Possidonius cap. 27. In visitationibus (inquit) modum tenebat ab Apostolo definitum, ut non nisi papillos, & uiduas in tribulationibus constitutas uisitare, & si fortasse ab ægrotantibus hoc peteretur, ut pro eis in presenti Deum rogaret, eisque manus imponeret, sine moræ pergebat. Merito ergo Societas hoc ipsum proficetur, ut parata sit ad iuuandos omnes infirmos, à quibus fuerit requisita, siue sint pauperes, siue diuites, siue hoc siue illo morbo laborent, & quacunque hora diei, uel noctis uocetur. Neque propter obligationem parochorum (quod lib. 6. c. 4. n. 13. & alias sæpe respondimus) superuacanea uideri debet hæc Societatis cura, tum quia uel sæpe non potest unus parochus pluribus infirmis facis facere, uel interdum non est in eo munere adeò facilis, & sollicitus, sæpe etiam non est satis idoneus, uel certè ægrotus sæpe aliorum ministrorum opera magis iuuatur, ac recreatur, & ideo non tantum nostri, sed etiam multi alij religiosi magna charitate hoc ministeriū exercent, quamuis fortasse ex vi sui instituti, non ita obligentur sicut religiosi Societatis.

Repellitur duplex calumnia, qua Societas, propter dictum ministerium à male affectis pungitur.

Nullum uerò opus est tantæ charitatis, quod non possit, uel per calumniam, uel propter aliquorum

II.
Ministeriū hoc religioso statui consentaneum.

Uide Polan. 6. in li. bello de hac re.

III.